

Staat van Geluk

een schets van werk en loosheid

WERKTEKST

Jibbe Willems
voor tgNomen

*When I get paid at work
they're buying part of my life...*
(<http://jokesandjokesandjokes.tumblr.com>)

31 oktober 2014

met Karel, Kees en Cor
en de Vrouw in verschillende verschijningsvormen.

1. De Eerste Bijeenkomst

Karel, Kees en Cor (Karel en Kees met sticker op borst, Cor zonder). Ze drinken koffie, thee. Kees heeft soms wat aarde in zijn haar, op zijn schouders. Het is niet heel veel, maar het valt soms op. Als roos.

KAREL   Nou, en wat ook belangrijk is,
                 is om niet te persoonlijk te worden
                 Je bent hier niet voor je problemen, meervoud,
                 maar vanwege een oplossing voor één probleem.
                 Enkelvoud.
                 Daar ligt geen embargo op, of hoe noem je dat, boycot,
                 je mag best wel wát over jezelf kwijt,
                 we zijn hier niet de Anonieme Weetikwaters,
                 je mag best zeggen wie je bent,
                 zoals ik, ik ben Karel [*hij wijst op de sticker op zijn borst*]
                 en ik heb een lichte afstand tot de arbeidsmarkt.

Cor gnuift.

KAREL   Je gnuift, goed, jouw mening is ook wat waard,
                 maar bewaar je oordeel tot je eigen tijd,
                 nu ben ik aan het woord. Laten we daar een regel van maken:
                 bewaar je oordeel tot je eigen tijd.

COR   We zitten hier nu al drie kwartier en nóg snap ik niet wat...

Karel kijkt naar de naamplaatje-loze borst van Cor.

KAREL   Sorry, beetje lastig, je hebt je naam niet opgeschreven.

COR   Cor. Ik ben Cor. Dat had ik al gezegd.

KAREL   Ja, Cor, dat had je al gezegd,
                 hallo, welkom, maar...
                 zou je je naam op je kaartje willen schrijven.
                 Dat heeft Kees ook gedaan.

KEES   Hoi. Kees.

COR   Ik hou niet zo van labels.

KAREL   Je moet rekening houden met de anderen,
                 dit wordt te verwarrend zo.

COR   We zijn met z'n drieën.

KAREL   Ja. Nog wel. Maar ik heb goede hoop op meer deelnemers.

Ik heb briefjes opgehangen. Maar *wij* zijn er in ieder geval.

COR Ik weet niet eens waarom ik hier ben.

KEES Poeh, ja, maar dat is ook wel een filosofische kwestie hoor. Die kan je niet zomaar tackelen met nut en noodzaak, of het vanuit een kaal economisch perspectief benaderen, want daar schiet je metafysisch weinig mee op. Waarom ben ik hier... Waarom zijn we hier... Tja... Interessante vraag!

COR Wat? Hè? Nee, ik bedoel, wat is dit voor een groep?

KAREL Ik zou toch graag willen dat je je naam opschrijft, zo anoniem praat het wat moeilijk.

COR Cor. Ik heet Cor. Dat had ik al gezegd.

KAREL Ja, dat had je al gezegd, Ik zou toch willen dat je je naam opschrijft, dat maakt het voor de anderen ook fijner.

KEES Je weet niet waar je bent?

COR Nee, niet... concreet, nee.

KEES Heb je narcolepsie? Of een psychose? Of lijdt je aan chronisch slaapwandelen?

KAREL Nou, Kees, niet alles is een ziektebeeld. Je hoeft niet alles direct te willen labelen.

COR Dat vind ik dus ook.

KAREL Ja, toch zou ik graag willen dat je je naam opschrijft.

COR Ik leg mijn naam liever zo min mogelijk vast, alles wordt opgeslagen en gearchiveerd, als het eenmaal de wereld in is, verdwijnt het niet meer hè, voor je het weet zit je in allerlei dossiers.

KEES Ik wil je niet beledigen, maar d'r zit toch een paranoïde, eh, component aan je opvattingen, weet je zeker dat je je niet érgens in het schizofrene spectrum bevindt?

KAREL Kees.

KEES Al is het maar lichtjes?

COR [Hij raakt op dreef] Ja hoor, heel schizofreen. Want staten luisteren niet af en computers leggen niets vast. Je hebt gelijk, we worden niet in de gaten gehouden. Technologie is een hulpmiddel in dienst van de mens en bestaat enkel om ons leven gemakkelijker te maken. Wie heeft er baat bij in ons leven te peuren? Toch zeker geen kongsi van regeringen, bedrijven, banken en oliemaatschappijen waarbij het militair-industrieel complex van de jaren zeventig bij in het niet valt? Wat een onzin! Er is toch zeker geen handjeklap tussen macht en geld, waarbij de gewone burger afwisselend moet produceren en consumeren, een perpetuum mobile dat als motor werkt voor de mannen met macht en munt, die bepalen waar welke oorlog het meest oplevert en hoeveel de vrede mag kosten. Nee, natuurlijk, stom, wát paranoïde van mij! Ik kan inderdaad beter naïef zijn, je wordt dan wel genaaid waar je bij staat, maar het lééft een stúk eenvoudiger.

KEES Jeetje.

COR En nu weet ik nog steeds niet waarom ik hier ben!

KAREL Gaat het een beetje?

KEES Je wordt niet tegen je zin vastgehouden hoor.

KAREL Je kan zó de deur uitlopen. Dit is allemaal op vrijwillige basis.

COR Vrijwillig? Dan ken je mijn moeder nog niet. Die heeft me hierheen gestuurd.
"Je moet je leven weer een beetje op de rails..."
Ze heeft allemaal voorwaarden. Anders trapt ze me d'r uit. Ik was even bang dat ik bij de Anonieme Alcoholisten zat. Maar dat is dit niet, toch?

KAREL Jij bent de enige die hier anoniem wil blijven.

KEES Je bent geen alcoholist toch?

COR Ik ben student. Min of meer.

KEES Studenten kunnen ook alcoholisten zijn.

COR Nee, bij studenten liggen de definities anders.

KAREL We zijn een hulpgroep.

COR Ja, daar was ik al.

KAREL We hebben een gezamenlijk probleem en proberen daar gezamenlijk de schouders onder te zetten.

COR Volgens mijn moeder heb ik wel meer problemen, welke pakken we hier aan?

KEES Correspondentie-angst. Toch?

KAREL Ja.

KEES Ja.

COR Ah.

KAREL Wij komen bij elkaar om elkaars post te openen.

COR Oh.

KAREL brieven openen, lezen en waar nodig actie ondernemen.

COR Ja.

KAREL Het staat ook op de flyer, kijk:
"Een manier om grip te krijgen op de dingen die via je brievenbus je leven binnen dringen."

COR Mooi.

KAREL Dank je.

KEES Omdat ze binnenkomen via de brievenbus, snap je, de mensen die iets van je willen. Daar ben je het kwetsbaarst. Een inbraakalarm houdt de post niet tegen, de wereld weet altijd een manier om haar klauwen rond je keel te leggen.

COR Oké.

KEES En de adem uit je adamsappel weg te drukken.

COR Juist.
Daarom zat mijn tas natuurlijk vol brieven.

KAREL Heel mooi. Laten we er met eentje beginnen.

COR Ik heb ze weggesmeten. Het zweet brak me uit.

KAREL Dat is niet erg. Probeer eerst maar wat

te wennen. Dan kijken we volgende week of we één brief open krijgen. Al is het er maar een van de postcodeloterij.

COR Ik kijk wel uit, dat is een criminele organisatie, je opent één brief en je zit er de rest van je leven aan vast. Psychologische oorlogvoering. Durf je niet meer te verhuizen, want stel je voor dat je op de winnende postcode woont. Maar aan de andere kant: het kan ook een andere postcode zijn. Dus misschien kan je beter iedere maand verhuizen. Je kansen spreiden.

KEES Jij studeert geen wiskunde of iets anders waar je statistiek bij nodig hebt, of wel?

COR Journalistiek. Daar heb je vooral een mening voor nodig.

KAREL Goed. Nu we elkaar een beetje beter hebben leren kennen en de grondregels een beetje duidelijk zijn geworden, kunnen we volgende keer goed beslagen ten ijs komen.

KEES Is het al afgelopen dan?

KAREL Een uur is een uitstekende tijdsperiode, daar moet je niet overheen willen gaan.

KEES Dit moet je niet als kritiek opvatten hoor, maar we hebben geen enkele brief open gemaakt...

KAREL Klopt. Daar zijn we dit keer niet aan toegekomen. Dat is niet erg. Rustig aan, dan breekt het lijntje niet.

KEES Ik heb een belangrijke brief bij me.

COR Hoe weet je dat die belangrijk is?

KEES Ik voel dat. Van binnen. Daar heb ik een antenne voor.

COR Zo.

KEES En het staat erop. In rode letters. Belangrijk! Dus. Eh...

KAREL Het spijt me, maar we moeten de tijdsperiode respecteren.

KEES Dat snap ik.

KAREL Als we dat soort fundamentele grenzen gaan overschrijden, dan gaat het therapeutische doel overvloeien in de persoonlijke sfeer.

KEES Ja.

KAREL Dat moeten we allicht voorkomen.

KEES Allicht. En dat respecteer ik. Maar het is een waar belangrijk op staat. Met hoofdletters. BELANGRIJK!

COR In rode inkt.

KEES Dat moet denk ik toch open.

KAREL Ja, Kees, ik snap de moeilijkheid, maar je moet jouw persoonlijke probleem niet ons probleem maken. Volgende week ben je de eerste.

2. Een Postitief Ingesteld Mens

KAREL De larve van de Dermatobia Hominis, een tropische horzel, kan door een gaatje in onze huid kruipen dat ontstaat wanneer een mug ons prikt. De larve ankert zich vast met doornachtige uitsteeksels en voedt zich met lichaamsvocht en weefsel.

De lintworm kan zich ontwikkelen tot een lintwormcyste: dat een holte in een orgaan, de milt, bijvoorbeeld, of de longen of je alvleesklier, die vol zit met lintwormkoppen, die krioelend, kronkelend, afwachten op een moment om zich tot een volledige worm uit te strekken.

De werkloze, die weigert iets actief bij te dragen aan zijn gastheer, de maatschappij, laaft zich aan gratis geld dat hij uit de overheid zuigt. Doorgaans voedt hij zich met gratis voedsel van de voedselbank. Hij vestigt zich niet zelden aan de randen van de stad, in wijken met een *sociaal-economische uitdaging*, die wij aanduiden met werklozen-cystes.

Larve, lintworm en werkloze vallen alle drie onder in een andere biologische categorie, toch duiden we ze aan met dezelfde term: een parasiet. Een levensvorm die zich ten koste van een ander organisme in stand houdt.

Ik wil geen parasiet zijn, maar iemand waarop je trots kan zijn. Waarop je moeder trots kan zijn. Waarop ik zelf trots kan zijn. Maar ik kan niet zomaar ergens binnen lopen en gaan werken. Ik moet eerst aangenomen worden, een baan neem je niet, die moet je krijgen. En op negenennegentig van de honderd brieven die je schrijft krijg je geen antwoord. En die ene brief die door de bus glijdt, oh, alsof er een erkenning van het bestaan op de deurmat ligt, mijn naam in het venster van een envelop zien, is of iemand door het raam naar me zwaait en zegt: jij bent er, jij mag er zijn. Ik sla heen en weer tussen angst en verlangen. Het verlangen niet te worden genegeerd en de angst te worden afgewezen. Ik raak er duizelig van. Ik wil die post maar die wil ik niet.

Ken je het verhaal van Pandora? Toen zij trouwde kreeg zij van Zeus, de oppergod, een vat waarin alle ellende van de wereld opgesloten zat. Zolang het vat gesloten bleef, kon het ongeluk niemand treffen, dus ook haar niet.

Maar ze opende het vat. Natuurlijk. Pandora is ook maar een mens en van mensen is bekend dat ze hun ondergang het liefst bespoedigen. Ze kunnen er niet veel aan doen. Ze opende het vat. En alle rampspoed die de wereld treffen kon,

alle ziekten, alle zorgen, alles woekerde eruit en teisterde de aarde.

En toen zij, met alle moeite in haar mooie lijfje, het deksel dichtsloeg in paniek, zat in het vat enkel de hoop nog. De hoop. Die ons zelfs tijdens de vreselijkste rampen die ons teisteren blijft bijstaan en ons erdoorheen kan slepen.

Ik ben bang dat in de brieven die ik krijg de hoop zit opgesloten, en dat wanneer ik ze open, de hoop vervliegt.

Veel heb ik niet, niet meer.

Alleen de hoop.

INTERMEZZO - WERKEN ZULT GE!

PROFETE / PREDIKANTE

Gij zult werken,
en werken zult ge!

In het zweet uwes aanschijns
tot de blaren op uw handen staan
de krampen in uw kuiten schieten
de RSI in uw gewrichten slaat
zult gij werken.

Want gij zijt mens
en als de mens
met zonde overladen.

En van de zonde kunt gij u slechts
met straf en boetedoening zuiveren.

De zonde die u draagt
enkel omdat gij
zijt wat u zijt: een mens.

“Zwoegen zult gij! Uw hele leven lang!
Dorens en distels zullen er groeien!
Zweten zult gij voor uw brood!
Tot u terugkeert tot de aarde
waaruit u bent genomen,
stof zijt gij, tot stof keert gij terug!”

Dus gij zult werken.
Gij zult het ethos van uw arbeid eren.
Gij zult uw baan als straf op u nemen,
tot u in het vuur vergaat.
Het vuur dat uw zonden
van u af zal branden.

Gij zult werken en zo
uw straf lijdzaam ondergaan.

Een straf, zeg ik u, geen nut,
noodzaak of zinvervulling, nee,
een straf omdat gij mens zijt,
en als mens vervuld van zonde.
En wie lui is in zijn werk,
werkt aan zijn eigen ondergang.

Dus werken zult gij
en gij werkt hard!

INTERMEZZO KEES

hard werken, ja, dat ken ik wel,
dat zit me in de knuisten, ja,
maar wel voor mezelf,
want, weet je, je hebt kopers en je hebt verkopers
en die houden elkaar in evenwicht,
je hebt elkaar nodig, anders val je allebei om
het maakt niet zoveel uit wát er verkocht wordt
als het maar gekocht wordt
een zich zelfvoorzienend systeem
d'r zit schoonheid in de nutteloosheid
en ik verkocht - ik verkocht wat niemand nodig had
vreemd is dat - hoe nuttelozer het product
hoe liever mensen het willen hebben
kijk naar water: het is te koop en dus verkoopt het
en hoe duurder het is, hoe specialer mensen het denken
ik verkocht wat er voorhanden was
en zolang iets min of meer legaal is
of op zijn minst in één land, kan je alles verkopen wat je wil
ik ben begonnen met het verkopen van abonnementen
doet er niet toe waarop,
zolang het maar in beweging blijft,
de omloopsnelheid van de munt moet door blijven draaien
kopen, verkopen, verdienen, uitgeven,
je moet het systeem blijven voeden
als je dat niet snapt, dan ben je dus een koper
ik ben een verkoper
ik ben begonnen met het verkopen van abonnementen
en toen ben ik het verkopen van abonnementen gaan verkopen
ik pachtte het alleenrecht abonnementen te verkopen
en toen ging ik naar de bron, werd ik uitgever
van wát doet er niet toe, als het maar verkoopt,
als het maar legaal is in minstens één land
en als het maar verkoopt
ik ben uitgever geworden
van de abonnementen die ik verkocht
heb de drukpersen gekocht
om de hele keten in bezit te krijgen
en ben de panden gaan kopen
waar die persen in stonden
en toen iedereen stopte met betalen
omdat alles gratis van het internet te halen valt
ben ik bedrijfjes begonnen, ik had ruimte zat
bedrijfjes
kopen verkopen
verdienen uitgeven
meer hoeft je niet te weten: bedrijfjes

3. De Tweede Bijeenkomst

*Karel, Kees en Cor (Karel en Kees met sticker op borst, Cor zonder).
Ze drinken koffie, thee.*

- KAREL   Hebben we een goede week gehad?
- KEES   Ik heb een verschrikkelijke week gehad.
               Mijn ex-vrouw belde. Ze was woest.
- KAREL   Dat klinkt inderdaad verschrikkelijk. Maar Kees...
- KEES   Zo woest had ik haar nog nooit gehoord.
- KAREL   We hadden afgesproken niet te persoonlijk te worden.
- KEES   Ja. Sorry. Ik zal mijn mond houden.
               Maar ze was werkelijk witheet.
               Ik was bang dat als ik te lang zou luisteren,
               dat ik brandblaren in mijn gehoorgang zou krijgen.
- COR   Wat wilde ze?
- KAREL   Moedig hem nou niet aan.
- KEES   Ik weet het niet zo goed.
               Ik kan bij die frequentie woorden niet goed uit elkaar houden,
               Ik denk dat die brief ermee te maken heeft, die waar
               belangrijk op stond. In hoofdletters. BELANGRIJK!
- COR   Met rode inkt.
- KEES   Ja.
- KAREL   Goed. Zullen we die dan open maken.
- KEES   Ik hou nog steeds van haar, weet je. Van mijn ex.
- KAREL   Laten we de liefde maar wat voor onszelf houden.
               Want ik zou ook wel liefde willen,
               maar daar val ik jullie niet mee lastig.
- KEES   Je hebt gelijk. Ik zeg niks meer.
               De dag dat ze bij me wegging staat voorgoed in mijn ziel
               gegrift. Ze had een koffertje in haar hand, een rode, en kwam

de tuin ingelopen. Ik had daar een kuil gegraven waar ik... nou ja, dat doet er ook niet zoveel toe.

VROUW
Kees?

KEES Ze kijkt me aan, met op haar gezicht een blik tussen afgrijzen en medelijden.
Meer afgrijzen dan medelijden.

VROUW
Kees, je moet nu echt
je moet nu echt even naar me luisteren.
Dit is belangrijk.

KEES
Dit ook.

VROUW
Wat ben je aan het doen.

KEES
Ik zoek de kern.

VROUW
Je bent aan het graven.

KEES
Naar de kern.

VROUW
Je bent een kuil aan het graven.
In de tuin.
Je bent al dagen een kuil aan het graven.
Als je de kern nu nog niet hebt gevonden
dan zal je hem nooit vinden.

KEES
Ik ben dichtbij.
Ik voel dat ik dichtbij ben.
Ik heb daar een antenne voor.

COR En?

KEES En?

COR Heb je hem gevonden, die kern.

Hoe had ik dat nou kunnen zien!

VROUW

Ik heb de afgelopen dagen
al mijn spullen naar mijn moeder gebracht.

COR Was je dat niet opgevallen?

KEES

Dat is toch niet zo raar?
Dat hebben mannen toch wel vaker,
ik zag ook nooit dat ze naar de kapper was geweest,
of dat ze een nieuwe rok aan had.
En ook niet als ze iets aan de inrichting had veranderd.

VROUW

Aan de inrichting veranderd?
De helft van de spullen is weg!

KEES

Ja, ik dacht, het zal wel *minimal* zijn,
dat je dat in de VT-Wonen hebt gelezen,
een soort alles-moet-weg-bevlieging.

VROUW

Ik ga bij je weg, Kees.
Vind je daar niets van?

KEES

Ik weet het niet, lieverd.

VROUW

Je weet het niet.
Nee. Jij bent aan het graven.

KEES

Ja.

VROUW

Denk je dat je het antwoord
in die kuil gaat vinden?

KEES

Ik weet het niet.
Ik sluit niks uit.

VROUW

Zorg goed voor jezelf.

KEES
Ik ga het proberen.

COR En wat gebeurde er toen?

KEES Toen ging ze bij me weg.
Ik heb een matras in die kuil gesleept,
groef een gat voor mijn behoefte
en leefde van cruesli en regenwater.

COR Je woonde in die kuil?

KEES Tot het vreselijk begon te regenen.
Toen ik weer naar binnen ging,
lag de halve gang vol met post.

KAREL Hoe lang heb jij in die kuil geleefd?

KEES De hele zomer.

KAREL De hele zomer!

KEES Ik wil het er niet over hebben,
misschien moeten we het niet te persoonlijk maken.

KAREL ...

KEES Ik raakte in paniek, van al die brieven.
Ik denk bij elke brief
aan nieuwe ramspoed in een envelop.
Maar van deze heb ik er al heel veel gehad.
Het lijkt wel of iemand steeds urgenter
BELANGRIJK! op de envelop stempelt.
Deze week kreeg ik er een, waar de inkt
als bloed van het papier gespat leek.

KAREL Ja, nou ja, je tijd is op.

KEES Ja, sorry, dat snap ik, maar...
We hebben toch nog wel éven?

KAREL Ja, *wij* wel, maar *jij* bent nu lang genoeg
aan het woord geweest. Met je gepraat over de liefde.
Je moet hier kiezen, of je praat over de liefde,
of je pakt je problemen aan.
Dat kan niet tegelijkertijd.

KEES Daar heb je wel een puntje.

Ik moet ook niet van mijn persoonlijke probleem
jullie probleem proberen te maken.

KAREL Precies. Volgende week ben je de eerste.

KEES Dat stel ik op prijs.

COR Wie bepaalt eigenlijk de volgorde?

KAREL Ik. Dit is mijn huis. Ik heb de groep bedacht.
Ik ben de voorzitter.

KEES Hij is de voorzitter.

COR Wij maken allemaal deel uit van de groep.
Dan mogen we toch zeker ook een zegje hebben
in wie de voorzitter is?

KEES Daar zit ook wat in.

KAREL Nee. Dat mag niet. Dit is geen democratie.

KEES Helder.

KAREL En ik zou het op prijs stellen,
als jij je naamkaartje wil dragen.

COR Kom je weet nu toch wel hoe ik heet?

KEES Ja. Cor.

KAREL Wij wel, maar voor nieuwe deelnemers
is het ook prettig je met je naam aan te kunnen spreken.

COR Nieuwe deelnemers?
We zijn met z'n drieën!

KAREL Ik heb goede hoop. Ik heb briefjes opgehangen.
Heb je in ieder geval wél een brief meegenomen?

COR Ja.

KEES Wat goed.

KAREL Nou, vooruit, lees voor.

VROUW
Lieve lieverd,

je moet weten dat ik van je hou.

COR Dit is een brief van mijn moeder.

VROUW
Maar ik weet niet meer zo goed
wat ik met je aan moet.

KEES Ze is bezorgd.

COR Dat is haar baan.
Ze is moeder.
Ze hoort bezorgd te zijn.

VROUW
Ik dacht dat je je leven op de rails zou zetten...

COR Ik ben geen trein.

VROUW
Maar ik vond alle brieven
die ik je meegegeven had
weggestopt in de groene bak.

COR Recyclen. Is belangrijk.
Een beter milieu, enzo.

VROUW
Ik ben een beetje geschrokken.
Of eigenlijk ben ik heel erg geschrokken.
Er zat een brief bij van de Hogeschool.
Je bent eraf getrapt.
"Wegens excessief ontoelaatbare afwezigheid."

COR Het echte leven leer je alleen op straat.
Dát zou journalistiek moeten zijn.
De rest is slaapverwekkend herhalen,
is de *copy-paste*-leugen van de mainstream media.

VROUW
En je zal vast wel een slimme reden hebben,
dom ben je niet, al vraag ik me soms af
of je zelf wel helemaal begrijpt wat je bedoelt,
maar een slimme reden redt je hier niet uit.
Je bent een drop-out, lieverd, je bent gesjeesd.

COR Dat was mijn pa ook,
vroeger was dat nog tof.

VROUW

Verder zat er een brief tussen
van de Dienst Uitvoering Onderwijs.
Ik dacht eerst dat er een komma verkeerd stond,
maar lieverd, je hebt echt een verschrikkelijke schuld.

COR Lening. Geen schuld. Lening.

KEES Ook een lening is je eigen schuld.

VROUW

Ik wil even dat dit tot je doordringt:
je bent een volwassen vent...

COR Een man.

VROUW

...maar zonder diploma, zonder werkervaring
en mét een schuld waar je je niet zo één-twee-drie
uit krantenwijkt of afwashulpt.

Lieverd, ik zal je niet zomaar op straat zetten,
maar ik ga je ook niet onderhouden.

Je moet aan de slag.

Ik heb afspraken gemaakt voor je
met verschillende uitzendbureaus,
ik wil dat je daar vanmiddag heen gaat.

Ik hou van je en ik wil niets liever
dan dat je gelukkig bent.

Je hoeft van mij niet
te slagen in het leven,

het is niet erg om te falen,
maar je moet het wel proberen.

Je moet thuis komen met een poging,
met een sollicitatie op zak,

of je hoeft niet thuis te komen.

kus van je liefhebbende moedertje.

KEES Ik snap het wel.

COR Wat weet jij nou.

KEES Op jouw leeftijd is het gevaarlijk om geen baan te hebben.
Levensgevaarlijk. Je geluk geeft het nut weer, dat je aan je
leven geeft. Hoe nuttiger je denkt dat je bent, hoe gelukkiger
je voelt. Ben je gelukkig?

COR Niet speciaal.

KEES   Daar heb je het al. Alles is economie,
zelfs je zielenleven houdt zich aan de wetten van de economie.
Dat kan tot zelfmoord leiden hoor.

COR   Zeg, ik ben niet suïcidaal.

KEES   Dat is nóg gevaarlijker! Dan raak je verbitterd.
De halve wereld wordt onder de voet gelopen
door verbitterde jonge mensen,
door mensen die niets hebben.
Dacht jij dat dat met cultuur te maken had?
Of met religie? Nee man!
Alles is economie.
Het probleem in het Midden-Oosten
is niet ideologisch, het is economisch,
als je een grote groep jonge mannen hebt
die zonder baan rondlopen,
dan krijg je opstanden en revoluties.
De Franse revolutie? Werkloosheid en armoede.
De Russische revolutie? Armoede en werkloosheid.
De Arabische revoluties? Idem exact hetzelfde laken een pak.
Jongen, jij bent een gevaar voor onze rechtsstaat.
Voor je het weet pak je een Kalasjnikov op.

COR   En dan begin ik een éénpersoonsrevolutie.
Weet je, ik wil iets goeds doen, voor de wereld,
iets waarmee ik mezelf kan ontwikkelen,
ik wil niet werken om vrije tijd te kopen,
maar ik wil dat mijn werk als vrije tijd voelt.
Maar in plaats daarvan moet ik me als een karkas
aan de gieren aanbieden. Want dat zijn uitzendbureaus.
Gieren. Die pikken aan de ademende lijken
van arme drommels op zoek naar werk.
Alles via korte contracten. Geen verantwoordelijkheden.
Geen binding. De werknemer is geen menselijk kapitaal,
maar een productie-eenheid die je kan dumpen
zodra hij niet meer van nut is. Dood gewicht is.
Je moet wel. Als je werk zoekt. Je bent afhankelijk
van de gieren. Met de intercedentes als hyena's.

COR   Zij die gaan sterven, groeten u.

KAREL   Ja, goed jongens. Tot volgende week.

KEES   En dan lezen we mijn brief?

KAREL   Ja, dan lezen we jouw brief.

4. Ik Wil Niet Meer

Cor heeft een headset op. Verveelt zich dood op een callcenter.

Ik moet cijfers invoeren die ik zelf niet begrijp, ik moet me bewijzen in de enige baan die ik in deze tijd van crisis kreeg. En het werk is niet zo erg, het is dat het systeem gesloten is. Je kan er niet uit ontsnappen. Want je werkt voor je geld voor je huur en je eten voor simpelweg leven dat je vult met je werk. Het systeem houdt stilstand in gang. Als je stopt met werken kan je niet leven en als je stopt met leven, nou ja, dan houdt alles op. Ik zou willen werken voor vooruitgang, samen uit dit systeem stappen, samen iets nieuws beginnen, iets waarin wie je bent samen valt met wat je doet. Iets dat écht is.

“Goedemiddag, Ajax Assurantiën,
met Cor. Heeft u één momentje?

Maar wat dan! Want elk systeem dat is failliet. Het enige dat overblijft is slavernij met jezelf als slavendrijver. Want het socialisme gaat kapot aan profiteurs en het communisme is corrupt en het kapitalisme is niet eerlijk en occupy, oh, occupy, what the fuck is occupy, niets meer dan een verzameling van mensen die overal tegen zijn. Maar waar ben je voor dan! Waar pas ik in?

“Goedemiddag, Ajax Assurantiën,
met Cor. Heeft u één momentje?

ik wil stromen als het water
ik wil waaien als de wind
ik wil leven - niet al dood gaan
voor het goed en wel begint
ik wil wekenlang verdwalen
ik wil zoeken voor ik vind
ik draai geen saaie dagen af
ik ben een bewonderkind

“Goedemiddag, Ajax Assurantiën,
met Cor. Heeft u één momentje?

Ik ben mijn eigen slaaf en ik ben mijn eigen moordenaar,
niemand dwingt me om mijn geest te doden met dit werk,
maar waarom doe ik het dan?

“Goedemiddag, Ajax Assurantiën,
met Cor. Heeft u één momentje?

ik wil schreeuwen tot mijn stem breekt
en als scherven uit mijn bek steekt
ik wil mijn oren vullen met geluid
tot de muziek mijn kop uit spuit
ik wil kijken tot mijn ogen
uit mijn voorhoofd schieten
ik wil alles tot de laatste
druppel toe genieten
ik wil alle smaken proeven
of het zout zuur zoet of gif is
ik wil dat elke ademhaling
een klap in mijn middenrif is
ik wil voelen tot mijn vingertoppen rauw zijn
ik wil voelen tot mijn lichaamsdelen bont en blauw zijn
ik wil voelen ik wil voelen ik wil vol zijn van gevoel
want ik heb de jeugd, de kracht, de macht,
maar ik heb zo weinig doel

“Goedemiddag, Ajax Assurantiën,
met Cor. Heeft u één momentje?

Wat rest mij hier dan verder omhoog te kruipen, in de
voetstappen van mijn teamleider te gaan staan. Ik ben niet
tegen een baas, echt niet, iemand die meer van de wereld
weet dan ik en zijn ervaring met mij deelt, ik juich het toe.
Maar iedereen die boven mij staat is alleen maar bang dat
iemand aan zijn poten komt zagen, schopt alleen maar naar
iedereen die in de buurt van zijn stoel komt. Meer macht
betekent alleen meer onmacht, niet meer kennis. Is dat mijn
toekomst? Trappen tot ik bovenop sta?

“Goedemiddag, Ajax Assurantiën,
met Cor. Heeft u één momentje?

ik wil dansen tot de ochtend
ik wil slapen tot de nacht
ik wil op mijn blote voeten
op sabeltijgerjacht
ik kan vliegen zonder vliegtuig
want ik heb toverkracht
ik betover alle vrouwen
met mijn toverstokgeslacht

“Goedemiddag, Ajax Assurantiën,
met Cor. Heeft u één momentje?

ik wil naar de sterren reiken

ik wil streven naar de maan
ik wil naar de lava kijken
in het diepst van de vulkaan
ik wil surfen op de golven
van elke oceaan
en op de donderwolken
zal ik rechtop blijven staan

"Goedemiddag, Ajax Assurantiën,
met Cor. Heeft u één momentje?

"Goedemiddag, Ajax Assurantiën,
met Cor. Heeft u één momentje?

"Goedemiddag, Ajax Assurantiën,
met Cor. Heeft u één momentje?

5. De Derde Bijeenkomst

Karel, Kees en Cor (Karel en Kees met sticker op borst, Cor met naamkaartje). Cor en Kees in gesprek. Karel is koffie en thee zetten.

COR Callcentermedewerker! Waarom krijg ik niet gewoon geld?

KEES Zonder er iets voor te doen?

COR Natuurlijk wel. Ik ontwikkel mij. In vrijheid. Ik word een ontwikkelder lid van de maatschappij, daar heeft de mensheid ook iets aan.

KEES Gratis geld.

COR Ja. Waarom niet? Dat zou voor iedereen beter zijn.

KEES Behalve voor degenen die dat geld voor jouw vrijheid bij elkaar moeten werken.

COR Nee hoor, de maatschappij profiteert ook. Samen staan we sterk. Een collectief is zo'n efficiëntere vorm om in te leven dan in een verzameling individuen. Kijk naar bijen. Die zie je ook niet solo zoemen.

KEES Wij zijn geen bijen. Wij zijn egoïstische enkelingen. Wij werken alleen samen om er zelf beter van te worden. Dat zit in onze aard. Wij zijn niet geëvolueerd in een gezellig samenwerkend collectief, nee, wij zijn geëvolueerd op de steppen, wij zijn geëvolueerd als jagers. En een jager, die moet doden of die wordt gedood. Je kan niet stilzitten, voor je het weet heb je een pijlpunt in je nek, een speer tussen je ribben of een beer in je bek. Een basisloon voedt de wilden. En de wilden, Cor, die blijf je beter voor.

COR Gezellige levensvisie zeg.

KEES Ik weet niet waar ik het vandaan haal, ik schrik er zelf ook een beetje van.

Karel komt binnen.

KAREL Ik zie dat je een naamkaartje op hebt, heel fijn, bedankt.

COR Dat is nog van het callcenter.

KAREL Ja. Gefeliciteerd met je nieuwe baan.

COR Hel. Kinderverkrachters.

Cor rukt het naamkaartje af.

KAREL Ik zou toch liever hebben dat je je naamkaartje ophoudt.

COR Jullie weten hoe ik heet.

KEES Ja Cor, dat weten we.

KAREL Maar voor nieuwe mensen...

COR Er komen geen nieuwe mensen, we zijn met z'n drieën.

KAREL Ik heb goede hoop. Ik heb een poster opgehangen.
Met van die infosnippertjes.

KEES Oh, wat slim. Dat zou best eens kunnen werken.
Zullen we beginnen met mijn brief?

KAREL Ik heb ook een brief gekregen.

KEES Ja, ok, maar, ik dacht, we zouden mijn brief als eerst openen,
dacht ik?

KAREL Ja. Natuurlijk. Ik hoef de mijne ook niet te openen.

COR Nee, natuurlijk niet. Daarom zitten we hier.
Omdat we onze brieven niet hoeven openen.

KEES Maar zullen we dan de mijne openen.

COR Jij moet ook je angsten onder ogen zien.

KEES Dat kan ook na mijn brief. Jongens.
Ik heb er weer een gekregen.
Dit keer heeft iemand het BELANGRIJK!
nog eens met rode stift omcirkeld.
Het is nu écht heel belangrijk...

KAREL Ik hoef de brief niet te openen omdat ik al weet wat erin staat.

KEES Heb je hem geopend zonder ons? Wat goed van je!

KAREL Nee mijn werkcoach heeft gebeld en me loepzuiver duidelijk gemaakt welke brief ik kon verwachten.

VROUW
Hááái Karel, met Vaness...

KAREL
Vaness?

VROUW
Je werkcoach.
Eigenlijk Vanessa,
maar jij mag Vaness zeggen.
En ik zeg Karel,
anders wordt het allemaal zo officiëlerig.

KAREL
Ik heb helemaal geen werkcoach...

VROUW
Haha, dat heb je wel!
Maar is snap wel hoe je dat denkt,
we hebben je inderdaad al een tijdje niet gezien hier,
brieven lijken niet aan te komen
en e-mails verdwijnen in het zwarte gat.
En dan *zijn* er mensen die het opgeven, jou.
Die denken: die is niet te redden. Jij.
Die graveren je in het granieten bestand
van losers met een te grote afstand
tot de arbeidsmarkt.
Maar zo ben ik niet!
Ik geef jou nog niet op, Karel!
Ik ga jou helpen.
Ik ben sociaal,
ik ben dienstbaar,
ik ben de sociale dienst.
Speciaal voor jou!

KAREL [terzijde]
Het werklozenhotel,
zo zouden ze de sociale dienst kunnen noemen,
je moet er zo vaak heen
dat je er beter kan blijven slapen.
Je betaalt er niet met geld,
maar met splinters van je ziel.
En alle kamers hebben een betonnen vloer,

tralies voor de ramen en een systeemplafond.
En altijd is er één TL-buis kapot.
Alsof ze het expres doen.
Om je nóg ongemakkelijker te krijgen.
Dat knipperende, knisperende geluid. Psychotenzjazz.
En soms komt aan je bed een begeleider zitten,
een *werkcoach*. Die heel hard schreeuwt
dat je uit moet checken, maar niet wil zeggen
waar de receptie zich dan bevindt.
Ik raak altijd de weg een beetje kwijt,
bij de sociale dienst.

VROUW
Karel? Ben je daar nog?

KAREL
Ja mevrouw.

VROUW
Vaness, Karel, alsjeblieft.

KAREL
Ja, Vaness.

VROUW
Ik bel je, omdat de situatie
omtrent je re-integratie
zo langzamerhand best wel...
onhoudbaarderig wordt,
vind je zelf ook niet?

KAREL
Nee.

VROUW
Nee?

KAREL
Niet echt.

VROUW
Karel, hoe lang heb je nu al geen baan?

KAREL
Maar ik héb een baan.

VROUW
Je hébt een baan?

KAREL

Ja. Ik hou jou aan het werk.

VROUW

Haha, ja, maar zo werkt het niet, hè.

KAREL

Ja, nee, ja, dat snap ik wel,
maar het is toch wel een beetje zo.
Ik bedoel niet dat je me dankbaar moet zijn hoor,
maar misschien kan je daar wel een beetje rekening mee houden
terwijl je in mijn persoonlijke levenssfeer dringt
met je telefoontje...
Want het had ook andersom kunnen zijn,
er is bijna niks voor nodig,
een vingerknip,
een vlindervleugelslag,
en de rollen zijn omgedraaid.
Dan zat ik in mijn nette pak,
diploma's en mijn cash op zak,
vanachter mijn telefoon
jou thuis op te bellen.
Zoveel verschillen wij niet, jij en ik,
Vaness.

VROUW

Ja, Karel, dat zal allemaal wel...

KAREL

Zonder werkloosheid stort alles in,
de bijstand houdt de werklozenindustrie overeind,
het is een perfect gesloten systeem!

VROUW

...maar ik bel omdat ik passend werk voor je heb gevonden.
Daar kan je vrolijk van worden of niet,
maar je hebt niet echt een keus.

KAREL

Ik zeg toch, ik héb al passend werk,
ik heb een functie!

VROUW

Ja hoor, een werkloze heeft een functie,
net zoals de mug een functie voor de spin heeft,
de mest voor het gewas
en de vliegenmade voor de snoekbaars,

maar het hebben van een functie
betekent nog niet dat je een keus hebt.
Als jij verzuimt je morgen te melden
dan zal dit ernstige gevolgen hebben
voor het continueren van de financiële middelen
die onze verzorgingsstaat zo ruimhartig
tot je beschikking stelt.
Hebben we dat begrepen,
of leg ik het nóg een keer uit?
Ben je daar nog?

KAREL
Ja. Ik ben er nog.

VROUW
Dus we hebben een afspraak?

KAREL
Ja. We hebben een afspraak.

VROUW
Prachtig.

KAREL
Om wat voor baan gaat het?

VROUW
Maak je maar niet ongerust.
Ik stuur nog een bevestiging per post,
formaliteitje, voor de administratie,
Dag Karel, het was een fijn gesprek.

COR Zo. Heftig.

KAREL Ja.

COR Dus die brief hoeft niet open.

KAREL Nee.

COR Nou. Dat is mooi.

KAREL Ja.

KEES Zullen we dan mijn...

KAREL Sorry jongens, ik ben opeens heel erg moe.

KEES   Ja maar...

KAREL   We gaan volgende week verder, goed?

COR   Is goed. Tot volgende week.

KEES   Maar m'n brief...

6. Het verhaal van Kees

KEES Ik kom thuis en op de voordeur hangt een briefje. Dat hing er vanochtend nog niet, dat briefje, dat weet ik tamelijk zeker. Bij nadere inspectie zie ik dat er nog iets veranderd is: het slot ziet er glimmend en nieuw uit. Als ik mijn sleutel probeer, past die niet. Het slot is vervangen.

Op het briefje staat dat het huis in beslag genomen is en dat het verboden is het terrein te betreden.

Nu weet ik in ieder geval waar die brieven over gingen. De brieven met belangrijk erop. Met hoofdletters. BELANGRIJK! In rode inkt.

En het zat er aan te komen. Als je stopt met betalen, dan zal het moment komen dat je niet meer aan je betalingsverplichtingen voldoet.

Soms zit er logica in de zaken.

Dit had ik een jaar geleden niet aan zien komen. Ik had een baan, een goede, verdiende geld, misschien niet als water, maar toch als iets, iets vloeibaars, iets stroperigs. Ik wist al mijn uren vol te vullen. Wist niet echt waarom ik deed wat ik deed; ik werkte uit instinct.

Net als de hond die achter een bal aan rent, of de kat die een lichtpuntje wil vangen, al worden ze verzorgd, krijgen ze genoeg te eten, hoeven ze vanaf het begin van hun leven nooit op jacht: de jacht zit ze in de genen.

Dat zit ook zo bij ons. De vraag is niet: waarom werken wij? De vraag is: waarom zijn er mensen die niet werken? Hebben zij zich aan hun instinct onttrokken? Zijn zij betere mensen, hebben zij een hoger beschavingsniveau? Want instinct, dat is oer, dat is vechten, vreten, neuken, instinct is alles wat je nodig hebt om te overleven. Wanneer je je instinct overstijgt, dan moet je wel een beter mens zijn, toch? Dus wie niet werkt is superieur?

En wie wel werkt, die is aan het vechten,
het is de voortzetting van de *survival of the fittest*,
maar dan met andere middelen.
Het is allemaal zó destructief.
Alles is gericht op eigenbelang,
de markt belóónt eigenbelang,
alles is concurrentie
en de concurrenten moeten dood.

Of op zijn minst uitgeschakeld.

En ik dacht steeds meer, ik dacht...
weet je, alles wat je in je opvoeding leert,
over goed en kwaad, alles wat je leert
dat *fout* is in de omgang met je medemens,
is *goed* wanneer je aan het werk gaat.

Daar word je toch raar van?

Egoïsme, bijvoorbeeld, mag niet,
eerlijk zullen we delen, zegt mamma,
maar egoïsme is goed voor de economie,
als je die ondeugd onderdrukt,
dan word je arm, dan ben je de concurrent
die uitgeschakeld wordt.

Ik word raar van die gedachten.
Je bent óf deugdzaam en arm,
óf je hebt geld en geen deugd.

Ik had geld. Ik kocht mijn status.
Werd slaaf van mijn eigen economische dictatuur,
moest meer dan de ander hebben
steeds meer dan de ander hebben,
en erger nog: ik moest meer dan mezelf hebben,
steeds meer dan mezelf hebben,
elke grens die ik overschreed
drong ik een cirkel dieper door tot in de hel.

Ik werkte achtentachtig uur per week,
de *crazy eighty eight*,
ik kon alles kopen, behalve tijd,
geen tijd om mijn geld in uit te geven,
geen tijd om in te leven,
geen tijd om in te slapen zelfs,
ik werd er raar van.

Ik zag niemand meer als mens,

maar als biologische machines,
te definiëren als bruikbaar materiaal
óf economisch onrendabel.

Ik beschouwde mij
in alle facetten van mijn leven,
als werkgever. Ook privé.

De jongen die mijn krant bezorgde,
zag ik als een personeelslid,
de meisjes van de supermarkt
idem dito precies hetzelfde
en ik beschouwde mijn vrouw
bij mij in dienst. Schoonmaakster,
kokkin en sekswerkster.

Het was een goede,
een goedkope arbeidskracht.

En zij begon pas te klagen
toen ik niet meer
van haar diensten gebruik maakte.

Dat was toen ik brak. Knapte.
Toen ik mijn baan eraan gaf
en in de tuin een kuil ging graven.

Ik schudde het economisch nut van me af
en hoopte mezelf te vinden
onder diepe lagen aarde,
ik wilde mezelf uit de hel graven.

Mijn vrouw begreep het niet,
dus die heb ik moeten laten gaan.

En ik, eigenlijk, ik begreep het ook niet,
ik had mezelf moeten laten gaan,
maar ik bleef. En waar bleef ik?

In een kuil in de tuin van een huis
dat in beslag genomen is.

Ik loop om, kijk over de schutting
en zie twee mannen mijn kuil dicht gooien.

Ik vraag: wat is er aan de hand?
Ze zeggen: "een of andere gek,
een idioot die het naar de kop vloog

en die niet meer mee kon draaien met de rest.”

Aha, zeg ik. En nu?

“We gooien de kuil dicht,
om te voorkomen dat hij terug komt,
wie niet volgens de regels speelt
wordt uit het spel gegooid.”

En ik voel geen paniek, geen angst,
ik voel geen woede of verdriet, nee,
ik voel alleen opluchting.

Dit is bevrijding. Ik hoef niets
meer vast te houden. Ik hoef nergens
meer te blijven. Wie niets heeft,
kan alles. Nu kan ik mezelf laten gaan.

Ik ben vrij.

7. Sollicitatie

Karel, gespannen voor zijn sollicitatie, gekleed in een niet eens zo slecht zittend pak. Hij ziet er goed uit. De vrouw die het gesprek afneemt is aantrekkelijk.

KAREL   Ik meld me bij de recessie,
                  eh, receptie,
                  de recessie had zich al vanzelf gemeld,
                  en de vrouw achter de balie vraagt me te wachten.
                  Ik kijk rond,
                  magnetische markeerborden,
                  uitnodigingen voor bijpraatborrels
                  en posters met sporters in sponsorkleding.
                  Het bedrijf doet aan teambuilding,
                  dat is duidelijk, al heb ik geen idee
                  wat het bedrijf verder nog doet.
                  En dan komt een vrouw
                  met een uitgestoken hand op me af.
                  Ze is aantrekkelijk. Meer dan aantrekkelijk.
                  Ze is mooi. We schudden elkaar de hand.

VROUW   Ha, jij bent Karel?

KAREL   Ja, ja, ik ben Karel.

VROUW   Stevige handdruk heb je, fijn,
                  en toch heel zachte handen.
                  Dat geeft een prettige eerste indruk.

KAREL   Ik, eh...

VROUW   Ja, ik ben direct, zo ben ik,
                  ik spreek uit wat me opvalt
                  en wat me opvalt spreek ik uit.
                  Vind je dat ongemakkelijk?

KAREL   Nee, ik vind het fijn, geen maskers,
                  staan we meteen als mensen tegenover elkaar.

VROUW   In plaats van als...?

KAREL   In plaats van als, eh, mensen met maskers.

VROUW   Ja. Daar heb je gelijk in. Dat is prettig.
                  Geen dubbele bodems, dat praat een stuk makkelijker.
                  Ik moet je zeggen; in zaken

zak je soms door alle lagen heen,
weet je niet of je op vaste grond
of op losse schotsen stapt.
Karel, ik ben Sylvia,
laten we gelijk je'en en jij'en,
ik ben niet zo van het formele:
ook in een verticale hiërarchie
heb ik liever collega's dan werknemers.
Wat vind jij daarvan?

KAREL Ik ben ook liever een collega
dan een werknemer. En liever nog een mens.

VROUW Ik ook.

KAREL Ja.

VROUW Dus je zou wel collega's willen?
Je zou wel willen werken.

KAREL Eh... ja, ik zou wel willen werken...

VROUW Je hoeft niet zo voorzichtig te doen hoor,
ik ben niet van het UWV.
Ik krijg hier vaak mensen binnen omdat ze *moeten*,
terwijl ze eigenlijk absoluut niet *willen*.
Dat neem ik niemand kwalijk
en ik zal ook nooit iemand verlinken,
maar ik wel het wel graag snel weten
want dan hoeven we elkaars tijd niet te verdoen.

KAREL Ik snap het. Maar ik heb niks tegen werken, alleen...

VROUW Het moet alleen wel bij je passen.

KAREL Ja.

VROUW Snap ik. En terecht.
Wie werkt zonder er plezier in te hebben
pleegt een misdaad tegen zijn tijd van leven.
Dus laten we wat stenen in de vijver gooien,
kijken waar de kringen verschijnen
en of we binnen die contouren iets
voor elkaar kunnen betekenen.
Lijkt je dat wat?

KAREL Dat klinkt goed. Ik had eerlijk gezegd
een vrij grijs en stijf kantoor verwacht,

een routinegesprekje vol verveling,
maar ik heb echt het idee
dat we in gesprek kunnen gaan.

VROUW Met sommige mensen klik je,
dat weet je meteen. En sommige mensen
hou je als vanzelf op meer afstand.
Wij klikken. Dat is chemie.
Daarom is dit ook een echt gesprek.

KAREL Ja. Ja, dat is het.

VROUW Ja hè...

KAREL Ja...

VROUW Heb je ervaring met zaken doen?

KAREL Eh...

VROUW Er zijn geen verkeerde antwoorden,
we hebben een gesprek.
We gooien stenen in de vijver.

KAREL Ik ben zaken eerlijk gezegd
altijd een beetje uit de weg gegaan.

VROUW Nooit een broodje gezond gekocht?

KAREL Een broodje gezond?

VROUW Nooit je fiets laten repareren?

KAREL Jawel.

VROUW Nooit naar de bioscoop geweest?

KAREL Ik ga wel eens naar de bioscoop.

VROUW Voilà, je hebt ervaring met zaken doen.

KAREL Ja, als consument.

VROUW Zeker. Als consument.
Maar die is het belangrijkste.
Zonder consument geen zaken.

KAREL Nee.

VROUW En door die zaken wordt de consument,
als het ware, een werkgever. Ook in zijn privé.
In een restaurant betaal ik iemand
om eten voor mij te koken en op tafel te zetten.
Ik laat mijn huis schoonmaken
door iemand die daar veel beter in is dan ik.
Mijn schoenen laat ik op maat maken
door een vakman. En daar betaal ik voor.

Ik geef mijn geld uit
en daar profiteer ik van,
maar niet ik alleen:
iedereen die ik in dienst neem.

KAREL Ik heb het nooit zo bekeken.

VROUW Dat snap ik. Mensen worden daar kriebelig van.
Die willen relaties niet economisch bekijken.
Maar een eerlijke ruil van goederen, diensten en geld,
een eerlijke omgang met elkaar,
omdat je weet wat je aan elkaar hebt,
daar is niets mis mee, toch?

KAREL Nee, daar is niks mis mee.

VROUW Ik weet dat ik geluk heb,
dat ik geprivilegieerd ben,
dat ik, ook al werk ik hard,
er zelf niks voor heb gedaan
om in dit werelddeel geboren te zijn,
om met dit stel hersens geboren te zijn,
om met mijn drive en ambitie geboren te zijn.
Ik weet het. Maar ik denk dat het eervoller is
om geld te hebben en het uit te geven
- te delen in ruil voor goederen of diensten -
dan om arm te zijn onder de armen.
Maar voor je geld verdient, moet je ervoor werken,
want geld is iets om te verdienen,
niet om zomaar te krijgen. Geld verdien je niet
door je handje op te houden.

Dit moet je niet te persoonlijk opvatten hoor,
ik heb het niet per se over jou,
het is meer een gedachtenexperiment.

Want sommige mensen, ik niet, maar sommige mensen,
ook binnen dat bedrijf, die geloven hier niet in.

Die geloven niet in deze sollicitaties.

Die zeggen dat ze bij het uww
alleen het granieten bestand naar ons sturen,
mensen met zo'n afstand tot de arbeidsmarkt
dat je ze niet meer kan zien!

Maar zo ben ik niet. Ik zie je. Ik zie jou, Karel.

KAREL Ja.

VROUW Maar sommige mensen, die zien jou niet.
Geen mens. Die zien een werkloze.

KAREL Ja.

VROUW Ik niet. Want ik geloof daar niet in.
Ik geloof niet in werkloos. Dat is stilstand.
Je moet bewegen. Je hebt toch handen?

KAREL Twee.

VROUW Je kan je hersenen toch gebruiken?
Nou, manage jezelf, ga aan het werk.

KAREL Maar de crisis...

VROUW Er is geen crisis!

KAREL Er is geen crisis?

VROUW Er is geen crisis! Nee! Er is dynamiek!
Er is beweging, net is de wereld, die draait!
Mijn wereld is immens. Ik ga tot het maximale.
Vertel eens, Karel. Hoe groot is jouw wereld nu?

KAREL Mijn wereld...

VROUW Jouw wereld is klein, Karel. Dat kan ik aan je zien.
Vat het niet te persoonlijk op, dit,
dit is een denkoefening, ik wil je niet beledigen.
Het is meer... ik zie dat ik tegen jou dingen kan zeggen,
dat je niet snel schrikt...

KAREL Mijn wereld is klein. Ja.
Maar ik ben zelf ook maar klein.
Ik ben een mens. Een mens is klein.
Kijk je wel eens omhoog?

VROUW   Waarheen? De lucht? Daar is toch niks?

KAREL   Niet als je niet kijkt.
Niet als je daar geen tijd voor hebt,
altijd naar je papieren kijkt,
naar je bureau, naar je schermen,
naar je telefoon? Kijk je wel eens naar buiten?
Want dat kan, als je klein bent.
Als je wereld niet immens is,
dan kan je daar nog een beetje in ronddwalen,
rond dwalen, zonder te verdwalen.
Als je wereld niet immens is,
dan kan je nog eens iemand tegen komen,
dan kan iemand nog eens dichtbij je komen.

Als je mij ziet, dan zie je een klein mens.
En daar schrik ik niet van.
Ik ben niet groter dan ik ben,
ik blaas mijzelf niet vol lucht,
ik pas precies in mijn huid
en daar voel ik me prettig bij.

Als ik naar jou kijk... en ik bedoel dit niet gemeen,
een denkoefening, toch?

VROUW   Een gedachtenexperiment, ja.
Ik schrik niet van mensen met gedachten,
ik hou daarvan, wrijving geeft warmte...

KAREL   Als ik naar jou kijk, dan zie ik drie mensen,
dertien, dertig. Ik zie iemand die wanhopig
honderd levens in één bestaan probeert te proppen,
ik zie iemand die zo hard moet rennen
dat ze niet meer weet waar ze is.
Ik zeg het zonder oordeel, maar dat is wat ik zie.

VROUW   Je kent me niet.

KAREL   Nee. Maar heb ik ongelijk?

VROUW   Wat moet ik dan doen?
Als ik stil blijf staan ben ik mijn baan kwijt.
Dus ik ren.
Ik voel de jaren onder mijn huid kruipen,
maar ik mag mijn hoofd niet neerleggen,
ik mag niet in slaap vallen
want de dromer staat op straat.

KAREL   Ik zou niet zonder dromen kunnen.

VROUW   Het rottige van dromen is
dat je er altijd uit wakker wordt.
Ik droom niet meer.
Ik slaap zelfs nauwelijks, ik ben zo moe.
Weet je dat ik oud wordt, Karel?

KAREL   Dat valt heel erg mee, echt waar,
je ziet er nog heel goed uit.

VROUW   Ja. Maar van binnen. Oud, Karel.
Schrik je daarvan?

KAREL   Tegen mij mag je praten.

VROUW   Ze zeggen dat ze mijn cellen in kunnen vriezen,
op kosten van de zaak,
ik mag mijn toekomst op pauze zetten
zodat mijn carrière nu niet in gevaar komt.
Ik weet niet zo goed wat ik daarvan vind.
Wat vind jij, Karel?

KAREL   Ik geloof dat tijd maar één kant op gaat,
dat die niet valt te plooiën of voor de gek te houden,
dat hoe groter je wereld is,
hoe kleiner de tijd die je te besteden hebt.

VROUW   Sorry. Ik weet niet waarom ik hier over begon.

KAREL   Het is niet erg.
Soms is het nodig ergens over te beginnen,
zonder dat je weet waar je uitkomt.

VROUW   Dat is lief van je.
Heel onprofessioneel dit.

KAREL   Zou je... wil je...

VROUW   Wat?

KAREL   Zullen we wat gaan drinken.

VROUW   Oh, ik weet niet...

KAREL   Wat verder praten, weg van targets
en systeemplafond. Ergens, op een beschut plekje,

in de schaduw van de kleine wereld.

VROUW Het spijt me, ik kan niet.

KAREL Eerst wat gaan drinken en wat praten
en wie weet, misschien, heel misschien,
vinden we wel iets dat ons bindt.
En dat is dan één draadje. Een klein draadje.
En dat draadje verweven we verder,
tot we steeds meer in elkaar gedraaid zijn,
samen weefsel zijn, misschien.
Misschien is dat veel belangrijker
dan dit. Dan deze grote wereld.

VROUW Het kan niet. Wij. Wij kunnen niet. Wij passen niet.

KAREL Je kent me niet.

VROUW Je hebt geen werk.

KAREL Dat geeft niks.

VROUW Voor mij wel. Voor mij geeft dat.
Voor mij is dat heel groot.
Misschien denk je: liefde is groter dan dat,
maar dat is het niet, liefde is heel klein,
liefde is heel kwetsbaar en klein.

KAREL Liefde overwint alles.

VROUW Liefde overwint niet alles,
liefde overwint geen slechte adem,
geen gesnurk, geen slecht karakter,
niet als die liefde nog beginnen moet,
prille liefde, die is snel vertrapt.

Stel dat we vijftien jaar getrouwd waren
en dán was je werkloos geraakt,
ja, daar vinden we dan misschien
een uitweg in. Maar ik ga
geen relatie met je aan
wanneer je in het leven
al op achterstand staat.

Ik bedoel, zo moeilijk is het niet;
een baan.

KAREL Ik heb gewoon pech gehad.

VROUW Pech. Ja.

KAREL Ik snap het niet.

VROUW Als je dertig jaar getrouwd bent en je man krijgt kanker, ja, daar vind je dan misschien een uitweg in. Maar ik ga geen afspraakjes scoren op de afdeling oncologie.

Begrijp je?

Ik ga geen liefde aan met wie ziek is.

KAREL Ik ben niet ziek.

VROUW Werkloosheid is, ik ga het ook niet mooier praten dan het is, werkloosheid is een ziekte. Een soort van ziekte.

Je geneest er nooit van, Karel, als je een hartoperatie hebt gehad dan striemt er een rode streep over je borstkas, bij tbc zie je de littekens nog in de longen en als je in de kloof op de arbeidsmarkt geflikkerd bent, Karel, dan is je ziel onherstelbaar beschadigd.

Ik kan je helpen aan een baan, maar ik kan je niet repareren.

Sorry, ik... dit is een heel gek sollicitatiegesprek. Ik weet ook even niet wat me...
Sorry.

8. Laatste Bijeenkomst.

*Karel en Cor (Karel met sticker op borst, Cor zonder).
Ze drinken koffie, thee.*

COR En hij komt niet meer terug?

KAREL Hij zei van niet.

COR Bhutan. Nooit van gehoord.

KAREL Ze hebben daar geen Bruto Nationaal Product,
maar Bruto Nationaal Geluk.

COR Bruto Nationaal Geluk?

KAREL Dat zei hij. Maar misschien verstond ik hem verkeerd.
De verbinding was nogal slecht.

COR Klonk hij gelukkig?

KAREL Weet ik veel. Hoe klinkt dat?

COR Ik weet het niet.

[*stilte*]

KAREL Heb jij een brief meegenomen?

COR Nee. Ik ben net verhuisd.

KAREL Woon je niet meer bij je moeder?

COR Nee. Weet je wat het is?

KAREL Geen idee.

COR Ik wist niet dat het zo goed voelde
om je eigen spullen te kopen.
Ik bedoel: zelf kopen.
Dus niet dat je moeder het voor je koopt
of met geleend geld,
of geld dat je van de overheid krijgt,
maar je echt eigen zuur verdiende geld.
Sorry, vind je dit vervelend?

KAREL Waarom zou ik dit vervelend vinden?

COR Niets, nee, natuurlijk niet.
Weet je wat zo gek is? Hoe zuurder het is verdiend,
je geld, hoe heerlijker het is het uit te geven.

Ik kan nu mee wat gaan drinken
en ook een rondje trakteren,
ik ben niet meer de leegloper.
Sorry. Ik bedoel natuurlijk niet,
eh, ik wil niet zeggen dat jij een leegloper bent.

KAREL Nee.

COR Of een profiteur.

KAREL Nee.

COR Of een nietsnut.

KAREL Het is al goed.

COR Man. Ik kan mensen mee uit eten nemen,
ik kan zelf het dak boven mijn hoofd betalen,
ik kan de kleren kopen die ik wil.

KAREL Dat kan ik ook.

COR Ja, maar kleren die me echt staan, snap je, dure kleren.

KAREL Oh.

COR Van mijn eigen verdiende geld!

KAREL Ik ben blij voor je.

COR Ze hebben door laten schemeren
dat er in de toekomst
een vast contract lonkt.
Met loonsverhoging.
En ja, nu klinkt het of ik voor het geld ga,
maar dat is het niet. Echt niet.
Het is: ik ben nu eindelijk onafhankelijk.

KAREL Ik snap het.

COR Ja, maar nee, man,
dat gevoel, dat is niet te snappen,
dat gevoel, dat moet je *voelen*!

KAREL Ja.

COR Ik ben eindelijk onafhankelijk,
niet van mijn werk, nee,
maar van mijn moeder,
van de overheid,
van de vrijgevigheid van mensen,
van de *fucking* vrijgevigheid,
gadverdamme, vrij!

KAREL Ik vind het echt heel fijn voor je.

COR En dan kan je wel zeggen dat ik aan de ketting lig...

KAREL Nee, dat zeg ik niet...

COR Maar als die ketting van goud is
dan is het allemaal wel te doen toch.
Dus, eh. Ik ga niet naar Bhutan.

KAREL Ok.

COR Maar ik kom ook niet meer terug.

KAREL Oh. Nou ja. Geeft niet. Ik heb een poster opgehangen.
Met van die afscheursnipper.

COR Ja. Tof.

[*stilte*]

KAREL Ik heb een brief.

COR Oh, ja, weet je van wie?

KAREL Van dat bedrijf waar ik heb gesolliciteerd.

COR Oh, maar man! Dat is geweldig!
Dit is een kans!
Het is goed nieuws, ik voel het!

KAREL Ja, nou ja, ik weet het niet.

COR Je zal het zien. Alles komt goed.

Cor maakt de brief open. Leest hem. Het is een afwijzingsbrief.

KAREL Geeft niet.